

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

*Նվիրվում է ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի
հիմնադրման 50-ամյակին*

№ 15

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2019

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ВОПРОСЫ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

*Посвящается 50-летию основания факультета востоковедения
ЕГУ*

№ 15

Ереван
Издательство ЕГУ
2019

YEREVAN STATE UNIVERSITY
FACULTY OF ORIENTAL STUDIES

JOURNAL OF ORIENTAL STUDIES

*Dedicated to the 50th anniversary of the foundation of the faculty
of Oriental Studies of YSU*

№ 15

YEREVAN
YSU PRESS
2019

**Հրատարակվում է Երևանի պետական համալսարանի
արևելագիտության ֆակուլտետի
գիտական խորհրդի որոշմամբ**

Խմբագրական խորհուրդ՝

Մելքոնյան Ռուբեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր (խմբագիր)

Մելիքյան Գուրգեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Խառատյան Ալբերտ պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ

Սաֆրաստյան Ռուբեն պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Հովհաննիսյան Լավրենտի բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդամ

Հովհաննիսյան Դավիթ բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Սաֆարյան Ալեքսանդր պ.գ.թ., պրոֆեսոր

Ոսկանյան Վարդան բ.գ.թ., դոցենտ

Քոչարյան Հայկ պ.գ.թ., դոցենտ

Սարգսյան Լևոն պ.գ.դ., պրոֆեսոր

Կարապետյան Ռուբեն պ.գ.դ.

Տեր-Սաթևոսյան Վահրամ պ.գ.դ.

Գրեկյան Երվանդ պ.գ.դ.

Րեպենկովա Մարիա բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ռուսաստան)

Կուզնեցով Վասիլի պ.գ.թ., դոցենտ (Ռուսաստան)

Էքմեքչյան Լեոնա PhD (ԱՄՆ)

Իլյա Յակուբովիչ բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Գերմանիա)

Ահմադջան Ղուրոնբեկով բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ուզբեկստան)

CONTENT

Davit Hovhannisyan

THE RESULTS OF WWI AND THE LOGIC OF CURRENT
DEVELOPMENTS IN THE MIDDLE EAST 8-13

Sarah Irving

EXCAVATING THE SUBALTERN: STUDYING THE LIVES
OF PALESTINIAN PEASANT WOMEN PRE-WWI 14-26

Mariam Elmasyan

IBN AL-MUQAFĀ‘A’S SYSTEM OF ETHICS ON THE BASIS
OF AL-ADĀB AL-SAGHIR AND AL-ADĀB AL-KĀBIR 27-34

Hayk Kocharyan

ISLAMIC PROTECTION CONTRACTS SYSTEM AND
THE ARMENIANS IN EARLY UMMĀH 35-42

Alice Eloyan

THE STRUCTURAL CLASSIFICATION OF THE KHABARS
OF “ANSĀB AL-ASHRĀB” 43-50

Sona Tonikyan

ON THE PROBLEM OF ORGAN TRANSPLANTATION
IN ISLAM ACCORDING TO YUSUF AL-QARADĀWĪ’S
FATWAS 51-56

Shushan Kyureghyan

“THE DEVIL’S DECEPTIONS IN THE RELEVANCE OF
READING THE QURAN ACCORDING TO ‘IBN AL-JAWZĪ’S
“TALBĪS IBLĪS” 57-63

Svante Lundgren

THE ASSYRIAN LOBBYING AT THE PARIS PEACE
CONFERENCE – MYTHS AND REALITY 64-69

Lilit Safrastyan
BETWEEN TWO WORLDS:
THE READING OF THE EXILE EXPERIENCE OF
IRANIAN WRITER GOLI TARAGHI70-80

Noonik Darbinian
IRANIAN POST-MODERNISM: THE SAQQA-KHANEH
ART MOVEMENT 81-89

Gohar Iskandaryan
THE UNITED STATES-IRAN POLICY DYNAMICS
IN 1993-2016.....90-111

Tereza Amryan
THE IDEA OF SECRET MYSTICAL KNOWLEDGE
IN YEZIDI RELIGIOUS HYMNS.....112-121

Nshan Thomas Kesecker
THE HISTORICAL GILGAMESH AND KINGSHIP
IN THIRD-MILLENNIUM MESOPOTAMIA.....122-129

Gevorg Sahakyan
“VICTORY HAS A THOUSAND FATHERS, BUT DEFEAT IS AN
ORPHAN”: WHO IS TO BE BLAMED FOR TURKS’
DISINTEGRATION IN GERMANY?.....130-140

BOOK REVIEW

Alexander Safaryan, Naira Poghosyan
Safrastyan R., Melkonyan R., Ter-Matevosyan V., Dumanyan A.,
Chakryan H., Geghamyan V., Hovhannisyan A., History of the
Republic of Turkey, Yerevan, 2018, 364 p.141-144

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դավիթ Հովհաննիսյան

ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐՆ ՈՒ
ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՆԵՐԿԱ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԻ
ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ.....8-13

Սամա Իրվինգ

ՀԵՏԱՉՈՏԵԼՈՎ «SUBLATERN». ԱՌԱՋԻՆ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱՉՄԻ ՆԱԽՕՐԵԻՆ
ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻ ԳՅՈՒՂԱԲՆԱԿ ԿԱՆԱՆՑ ԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄԸ.....14-26

Մարիամ Էրնայան

ԱԲԴԱԼԼԱՀ ԻԲՆ ԱԼ-ՄՈՒԿԱՖՖԱՅԻ ԷԹԻԿԱՅԻ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ «ԱԼ-ԱԴԱԲ
ԱԼ- ՍԱԴԻՐ» ԵՎ «ԱԼ- ԱԴԱԲ ԱԼ-ՔԱԲԻՐ»
ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ.....27-34

Հայկ Քոչարյան

ՀՈՎԱՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ՀԱՅԵՐԸ ՎԱՂ ՈՒՄՄԱՅՈՒՄ.....35-42

Ալիս Էրոյան

«ԱՆՍԱԲ ԱԼ-ԱՇՐԱՖ»-Ի ԽԱԲԱՐՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՅԻՆ
ՈՒ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄԸ.....43-50

Սոնա Տոնիկյան

ՕՐԳԱՆՆԵՐԻ ՏՐԱՆՍՊԼԱՆՏԱՅԻԱՅԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆ
ԻՍԼԱՄՈՒՄ ԸՍՏ ՅՈՒՍՈՒՖ ԱԼ-ԿԱՐԱԴԱՈՒԻԻ
ՖԵԹՎԱՆԵՐԻ.....51-56

Շուշան Կյուրեղյան

ՍԱՏԱՆԱՅԻ ԽԱԲԵՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՂՈՒՐԱՆԻ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ
ՀԱՐՑՈՒՄ ԸՍՏ ԻԲՆ ԱԼ-ՉԱՈՒԶԻԻ «ԹԱԼԲԻՍ ԻԲԼԻՍ»
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆ.....57-63

Սիվանտե Լունդգրեն

ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԼՈՔԲԻՆ ՓԱՐԻՉԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎՈՒՄ.

ՄԻՖԵՐ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....64-69

Լիլիթ Սաֆրասայան

ԵՐԿՈՒՄ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐԻ ՄԻՉԵՎ

ԸՆԹԵՐՑԵԼՈՎ ՊԱՐՄԻԿ ԳՐՈՂ ԳՈԼԻ ԹԱՐԱՂԻԻ

ՎՏԱՐԱՆԴԻՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ.....70-80

Նունիկ Դարբինյան

ԻՐԱՆԱԿԱՆ ՊՈՍՏ-ՍՈՂԵՌՆԻՉՄ՝ ՍԱՂԱԽԱՆԵՀ

ԱՐՎԵՍՏԻ ՇԱՐԺՈՒՄ.....81-89

Գոհար Իսկանդարյան

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ-ԻԻՀ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԴԻՆԱՄԻԿԱՆ 1993-2016ԹԹ.....90-111

Թերեզա Անդրյան

ԳԱՂՏՆԻ, ԽՈՐՀՐԴԱՊԱՇՏԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔԻ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

ԵԶԴԻԱԿԱՆ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԵՐՈՒՄ.....112-121

Նշան Քեսեփեր

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻԼԳԱՄԵՇԸ ԵՎ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ

ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Ք. Ա. ԵՐՐՈՐԴ ՀԱԶԱՐԱՄՅԱԿԻ

ՄԻՋԱԳԵՏՔՈՒՄ.....122-129

Գևորգ Սահակյան

«ՀԱՂԹԱՆԱԿՆ ՈՒՆԻ ՀԱԶԱՐ ՀԱՅՐ, ԲԱՅՑ ՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՈՐԲ Է». Ո՛Վ Է ՄԵՂԱՎՈՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

ԹՈՒՐՔԵՐԻ ԱՊԱԻՆՏԵԳՐՄԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄ.....130-140

ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ալեքսանդր Սաֆարյան, Նաիրա Պողոսյան

Սաֆրասայան Ռ., Մելքոնյան Ռ., Տեր-Սարգսյան Վ.,

Դոււմանյան Ա., Չաքրյան Հ., Գեղամյան Վ.,

Հովհաննիսյան Ա., Թուրքիայի Հանրապետության

պատմություն, Երևան, 2018, էջ 364.....141-144

**ON THE PROBLEM OF ORGAN TRANSPLANTATION IN ISLAM
ACCORDING TO YUSUF AL-QARADAWI'S FATWAS**

Keywords: *transplantation, fatwa, Al-Qaradawi, organ donation, donor*

Abstract: The development of science every day brings new challenges to the world, bringing about a variety of issues, including ethical problems which solution is more actual in the societies where the legislative norms are based on the sacred texts. Perhaps the solution of moral and legal problems in the Medicine, as a branch of science, is a priority, since they directly deal with the life and health of thousands of people. One of the most important achievements of the late 20-th and early 21-st centuries is the organ transplantation, that has raised a number of legal and moral issues, which are directly related to the religious norms of a particular society and, on this basis, receive extremely different solutions. In particular, Buddhism accepts only live donor's organ transplantation as a donation, Judaism permits only cadaver's organ transplantation, be condition, that the donor permitted it before his death, and his family has no objections. Most western churches allow transplantation from both living and dead person. The overwhelming majority of Muslim religious scholars permit the transplantation under the conditions that there be life-saving benefit to the recipient, no harm to the living donor, and no commercial exchange.

The article illustrates the subject based on shaykh Yusuf al-Qaradawi's fatwas, who is one of the prominent Muslim religious scholars, the cofounder and president of the International Association of Muslim Scholars and the European Council for Fatwa and Research.

¹ PhD, Associate Professor, Department of Arabic Studies, Yerevan State University, e-mail: sotonik@ysu.am

Transplantation is widely used in various countries where Islamic law is in practice. In particular, Saudi Arabia had the highest reported living kidney donor transplant rate at 32 procedures per million population, followed by Jordan with 29 procedures². The Islamic law considers the issue from different points of view, such as whether the donor is dead or alive, whether the organ to be transplanted is regenerable or not, if it is not regenerable what is the degree of its irreversibility for the donor's life, the degree of admissibility in terms of morality, etc.

Muslim religious scholars are divided into two groups by their position on this subject: negative and positive. The negative position is supported for example by Islamic scholar, former Egyptian minister of Endowments and Muslim jurist Mohamed Metwally Al-Shaarawy, the Grand Mufti of the Sultanate of Oman Sheikh Ahmad bin Hamad Al-Khalili, etc.

This article will deal mainly with the positive position supported by the overwhelming majority of individual jurists and juridical organizations. All the '*ulamâ*' of al-Azhar and Dâr al-Iftâ' have permitted organ transplantation under the conditions that there be life-saving benefit to the recipient, no harm to the living donor, and no commercial exchange³.

In the fourth conference held in Jeddah in 1988, the Islamic Academy of Justice made a decision⁴ that organ transplantation is permissible both from the living and from the dead donor, by the condition that the resulted benefit would be greater than its harm. The Academy's decision only references to the general provisions, emphasizing that the details would be a matter of further study. These details were further touched upon by many religious scholars, among them the shaykh Yusuf al-Qaradawi, who is one of the most prominent and influential leaders of the centrist Islam ("wasatiyya"). He touched upon this subject in his fatwas⁵ as well as in his

² Horvat L.D., Salimah Z. Shariff, Amit X. G. Global trends in the rates of living kidney donation. *Kidney International*, Vol. 75, Issue 10, 2009; p.1088.

³ Hamdy Sh, The Organ Transplant Debate in Egypt: a Social Anthropological Analysis. *Droit et cultures* [En ligne], 59 | 2010-1, mis en ligne le 06 juillet 2010, consulté le 16 février 2019. URL : <http://journals.openedition.org/droitcultures/2184>

⁴ .The decision's text is cited from the following site: هل يجوز في الشريعة الإسلامية التبرع بأعضاء الجسم عند الموت لمن هو في حاجة إليها؟ <https://islamqa.info/ar/107690>

⁵ القرضاوي. فتاوى معاصرة. الجزء 2. 2005، ص.530-540.

book published in 2010 titled "Organ transplantation under the light of Islamic law."

Al-Qaradawi's main point is that saving a life is one of the most noble acts possible, as it is said in Qur'an: "Killing a soul is like the killing of the whole of humanity, and saving a soul is like saving the whole of humanity" (5:32). His views on the issue of transplantation can be summarized in the following paragraphs:

- Charity in Islam is not limited to money, it is also the donation of any part of the body to help others, and it is one of the highest and best types of charity, since the body has higher importance than money.

- Donation of any part of the body is a limited liability, and a person should not devote any part of his body if it would damage him. It follows from the fact that it is impossible to donate organs that are unique organs in the body, such as heart and liver, because human beings can not live without them. They can only be transplanted from the dead donor, except for the brain, its transplantation is forbidden even from dead donor, because the person is not considered dead unless his brain dies. Consequently, brain's transfer is equal to the killing of a man. It is also forbidden to donate external organs, such as eyes, hands, and legs, because the person in that situation eliminates the damage caused to others by causing permanent damage to himself, the latter results in disability and invalidity. The same applies to the inner organs of the body, if one pair does not work or is ill, because it is actually can be considered as a unique organ.

- Organ transplantation is permitted in cases when there is no alternative solution.

- The sale of organs is forbidden, since the human body is not a property to become a subject of trade. However, it is permissible and even commendable if a person who has taken advantage of a donor's body to give it as a gift or a help that has not been mentioned in advance or there was no arrangement on it.

- Prohibition of the sale of organs does not mean that one can not buy organs to transplant them in the patient's body. They are permitted to be

purchased not from individuals, but from specialized medical institutions or organ banks.

- Donations can be made to a specific person or any special institution, such as a bank specifically reserved for the organs by its special means to use them if necessary.

- Donation can make an adult, conscious person. It can not make a teenager because he or she does not fully realize his or her own interests. The same applies to the insane people.

- If a person can donate any organ during his lifetime, it is not forbidden for him bequeath his organs' donation after his death.

- The heirs and relatives can also donate some of their dead relative's organs by doing charity instead of them if they did not forbid it during their lifetime. Not only permissible, but also desirable, when people donate the organs of the young infants who were born with diseases incompatible with life.

- It is permissible to donate organs to both Muslims and non-Muslims, but in equal conditions a Muslim has a priority. The organ donated by a Muslim should go first to a Muslim blood-relative, then to a Muslim non-relative and finally to a non-Muslim. One should not donate to a soldier who kills Muslims, who fights against them in the intellectual field, distorts Islam, as well as to a Muslim converted into other religion, who has explicitly declared his conversion.

- As for non-Muslim organ transplantation to the body of a Muslim, human organs appear as tools that he uses according to his faith and lifestyle. If an organ moves from an unbeliever's body to a Muslim's body, it becomes a part of his essence and a tool for fulfilling his mission. For this reason, there is no legal barrier that a Muslim can accept an organ from a non-Muslim body.

- It is also permissible to transplant organs into the human body from non-clean animals. In this regard, Al-Qaradawi notes that the Quranic ban on the pig is related to the eating of its meat, and the transplantation of a part of its body into the human body is not the same as to eat it, but to benefit from it. Meanwhile, the ban on pork in the Quran is comparable to the ban on the use of dead meat, which Prophet Mohammad permitted to benefit from their leather. Therefore, if it is lawful for them to benefit from

them without eating them, then the same way is legal not to eat the pig, but to get benefits, to use any part of his body.

- It is not permissible to transplant the organs which have hereditary information, such as ovaries and testicles. The transplantation of such organs into someone else's body means that when his offspring are formed in the womb, they will carry the donor's attributes. This is considered a kind of mixed *nasab* (genealogy), which is prohibited by shari'a. Thus, the child should carry only his own parent's *nasab*.

- It's prohibited to transplant sexual organs as they are parts of the body, which are prohibited to look at and to touch as in the case of both a living and a dead person.

- The prohibition of brain transplantation is also linked to the moral side as the brain is the Organ which is responsible for the mental activity, logic, memoirs and imagination that are the basis of human identity. Consequently, this organ's transplantation in another person's head can lead to distortion of the individual's identity.

Summarizing the above mentioned, we should note that AL-Qaradawi's opinion, of course, is not the only one among the Muslim jurists. For example, there are some fatwas, which say that it is not permissible to transplant the non-renewable parts of the body, stating that all organs in the human body have their specific function even if they are not unique, otherwise God would not create them.

Al-Qaradawi in his solutions is guided by the principle that the holiness of the human body is higher than the dead one, and as a result he minimizes the obstruction of organ transplantation. He gives positive solutions even to the questions that at first glance contradict the norms in Islam, such as the transplantation of pig's organs into the human body, or the donation of a Muslim's organ to an unbeliever.

**ՕՐԳԱՆՆԵՐԻ ՏՐԱՆՍՊԼԱՆՏԱՑԻԱՅԻ ՀԻՄՆԱԽԵՂԻՐՆ
ԻՍԼԱՄՈՒՄ ԸՍՏ ՅՈՒՍՈՒՖ ԱԼ-ԿԱՐԱԳԱՌԻԻ ՖԵՌՎԱՆԵՐԻ**

**Սոնա Տոնիկյան
(Ամփոփում)**

Գիտության զարգացումն օրեցօր նորանոր մարտահրավերներ է նետում աշխարհին՝ առաջ բերելով տարատեսակ, այդ թվում՝ նաև էթիկական խնդիրներ, որոնց լուծումն առավել ակտուալ է այն հասարակություններում, որոնց օրենսդրական նորմերն իրենց հիմքում սրբազան տեքստեր ունեն։ Բժշկությունը, թերևս, գիտության այն ճյուղն է, որի զարգացման արդյունքում առաջացած բարոյական և իրավական խնդիրների լուծումն առաջնահերթ է, քանի որ դրանք անմիջականորեն կապված են հազարավոր մարդկանց կյանքի և առողջության հետ։ 20-րդ դարավերջի և 21-րդ դարասկզբի կարևորագույն ձեռքբերումներից է օրգանների տրանսպլանտացիան, որն առաջ է բերել իրավական և բարոյական մի շարք խնդիրներ, որոնք անմիջականորեն կապված են կոնկրետ հասարակության կրոնաբարոյական նորմերի հետ և, հենց դրանցից ելնելով, ծայրահեղ տարբեր լուծումներ են ստանում։ Մասնավորապես, բուդդայականությունն ընդունում է միայն կենդանի դոնորից պատվաստումը, որն արվում է որպես նվիրատվություն, հուդայականությունում թույլատրելի է միայն մահացած մարդու օրգանի փոխպատվաստումը, պայմանով, որ նախքան մահանալը նա թույլ է տվել դա անել, և նրա ընտանիքը չի առարկում, իսկ արևմտյան եկեղեցիների մեծամասնությունը դրական են վերաբերվում թե՛ կենդանի, թե՛ մահացած մարդուց որևէ օրգանի տրանսպլանտացիային։ Մուսուլման կրոնագետ-իրավագետների ճնշող մեծամասնությունը թույլատրելի է համարում օրգանների փոխպատվաստումը ինչպես կենդանի, այնպես էլ մահացած դոնորից՝ պայմանով, որ դրա արդյունքում ստացված օգուտն ավելի մեծ է լինելու, քան հասցրած վնասը։

Հոդվածում սույն թեման ներկայացվում է ըստ մուսուլման նշանավոր կրոնագետ-իրավագետ, «Մուսուլման գիտնականների միջազգային ասոցիացիայի» և «Ֆետվայի և հետազոտությունների եվրոպական խորհրդի» համահիմնադիր և նախագահ շեյխ Յուսուֆ ալ-Զարադալիի ֆետվաների։